

IL PENTATEUCO

VOLGARIZZATO E COMMENTATO

DA

SAMUEL DAVID LUZZATTO

PADOVA
1874

30b
PARASHAT BEHUKOTAI

Torah.it

Testo digitalizzato da www.torah.it nel 2010
Tutti i diritti sulla digitalizzazione riservati

Testo sacro.
Stampare solo per conservarlo.

Eliminare esclusivamente in ghenizà

כו

(א) לֹא־תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִים וּפְסֵלִים וּמִצֵּבֹה
 לֹא־תִקְיִמוּ לָכֶם וְאֲבָן מְשֻׁכֵּית לֹא תִתְּנוּ
 בְּאֶרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת עֲלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם: (ב) אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשֵׁי
 תִּירָאוּ אֲנִי יְהוָה: פ פ פ לָג (ג) אִם־
 בַּחֲקֹתַי תֵּלְכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם
 אֹתָם: (ד) וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְנָתַנָּה הָאָרֶץ
 יְבוּלָה וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פְּרִיֹו: (ה) וְהִשִּׁיג לָכֶם

LEVITICO XXVI

XXVI

(1) Non dovete farvi idoli, nè erigervi simulacri e statue; e pietre effigiate non terrete nel vostro paese, per prostrarvi sopra; perocchè io, il Signore, sono il vostro Dio. (2) I miei Sabbati osserverete, ed il mio tempio rispetterete. Sono io, il Signore. (3) Se seguirete i miei statuti, e i miei precetti osserverete, e gli eseguirete; (4) Io vi darò le piogge al loro tempo, e la terra darà le sue derrate, e l'albero del campo darà il suo prodotto. (5) La trebbiatura arriverà [durerà] per

(א) משבית: (רש"י רש"י רש"י). (טו) ביהמה: (טו) כלי כלי וילי

כְּשָׂכִיר שָׁנָה בְּשָׁנָה יְהִי עִמּוֹ לֹא־יִרְדְּנוּ
 בְּפֶרֶךְ לְעֵינֶיךָ: (נד) וְאִם־לֹא יִגָּאֵל בְּאֵלֶּה וַיֵּצֵא
 בְּשָׁנַת הַיָּבֹל הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ: מַפְטִיר (נה) כִּי־לִי
 בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר־הוּצֵאתִי
 אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

LEVITICO XXV

di lui qual mercenario annuale, e tu non devi permettere ch'egli lo signoreggi con durezza. (54) E se non potrà riscattarsi, con queste norme, uscirà (libero) nell'anno del Giubileo, insieme ai propri figliuoli. (55) Perocchè egli è a me ch' i figli d'Israel sono servi; servi miei sono, i quali trassi dalla terra d'Egitto. Io, il Signore, sono il vostro Dio.

שנה וכו': לרך התורה לכפול עיקר הדבר בתחלת היוצא ונטופו, כדי שיהיה ראשו חזק ונכפף, וכן ליועלה ט"ו וע"ז בנספר שני תבואות יוכר לך, לפי רוב השנים תרבה ווקנתו ולפי נועם השנים תועיע ווקנתו כי מספר תבואות הוא מוכר לך, וכן כאן חזר תחלה כיוון שכיר יהיה עמו אם עוד רבות וגו' ואם מעט כשאר וגו' ואח"כ חזר ואמר (אזהרה לבית דין) כשכיר שנה בשנה יהיה עמו, והשלים האזהרה לב"ד באמרו לא ירדכו בפרך לענין, וכל זה במשך זמן עבודתו שהוא עד היובל ואח"כ הוסיף שאם הגיע יובל ולא נגאל, יגאל ביובל, וגם זו אזהרה לב"ד. (נד) כי לי בני ישראל עבדים: ברש"י כתוב כל המשעבדן מלמטה כאילו משעבדן מלמעלה, אבל בתורת כהנים כתוב ועלין עליו כאילו משעבדן למעלה, ופירש בעל קרבן אהרן כאילו משעבדן בו ית'. וברש"י כ"י שנידי כתוב כאילו משעבדן מלמעלה.

וַיֵּשֶׁן מִפְּנֵי חֲדָשׁ תּוֹצִיאֹוּ: (יא) וְנָתַתִּי מִשְׁכְּנִי
 בְּתוֹכְכֶם וְלֹא-תִגְעַל נַפְשֵׁי אֲתָכֶם: (יב)
 וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהֵייתִי לָכֶם לֵאלֹהִים
 וְאַתֶּם תִּהְיוּ-לִי לְעָם: (יג) אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
 אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהֵיטֵב
 לָהֶם עֲבָדִים וְאֲשַׁבֵּד מִטַּת עַלְכֶם וְאוֹלָךְ
 אֶתְכֶם קוֹמֵמוֹת: פ (יד) וְאִם-לֹא תִשְׁמָעוּ
 לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת-כָּל-הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה: (טו) וְאִם-
 בְּחַקְתִּי תִמְאָסוּ וְאִם אֶת-מִשְׁפָּטֵי תִגְעַל
 נַפְשֵׁיכֶם לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת-כָּל-מִצְוֹתֵי
 לְהַפְרֹכֶם אֶת-בְּרִיתִי: (טז) אֶף-אֲנִי אַעֲשֶׂה-זֶה אֵת

LEVITICO XXVI

luogo al nuovo. (11) Terrò mia sede in mezzo a voi, nè mai avyerrà ch' il mio animo vi ributti. (12) M' avrete anzi tra di voi, e sarò il vostro Dio (tutelare), e voi sarete il mio popolo. (13) Sono io, il Signore, Dio vostro, che vi trassi dalla terra d' Egitto, liberandovi dall'essere loro schiavi; e ruppi le sbarre del vostro giogo, e vi feci andare col capo alto. (14) Ma se non m' ubbidirete, e non eseguirete tutti questi precetti; (15) E se i miei statuti sprezzere, e se l' animo vostro ributterà le mie leggi, tralasciando del tutto di eseguire i miei comandamenti, rompendo (in somma) il mio patto [cioè la fedeltà a me giurata]: (16) Io parimenti vi tratterò come segue: de-

זכנל וייהס ושנתס זכנלה (תהלים ע"ד ל"ג), לא יגעו לריק ולא יגדו זכנלה (ישעיה

דִּישׁ אֶת-בְּצִיר וּבְצִיר יִשְׂנוּ אֶת-זֶרַע וְאִכְלֹתֶם
 לַחֲמֶכֶם לְשִׁבְעַת וַיִּשְׁכַּתֶּם לְבַטַּח בְּאֶרְצְכֶם:
 שְׁנֵי (ח) וְנָתַתִּי שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ וּשְׁכַבְתֶּם וְאִין
 מַחְרִיד וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רָעָה מִן-הָאָרֶץ וְחָרַב
 לֹא-תֵעָבֵר בְּאֶרְצְכֶם: (ט) וּרְדַפְתֶּם אֶת-אֵיבֵיכֶם
 וְנָפְלוּ לִפְנֵיכֶם לְחָרָב: (י) וּרְדַפוּ מִכֶּם חַמְשָׁה
 מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רַבְּבָה יִרְדְּפוּ וְנָפְלוּ אֵיבֵיכֶם
 לִפְנֵיכֶם לְחָרָב: (יא) וּפְנִיתִי אֵלֵיכֶם וְהִפְרִיתִי
 אֶתְכֶם וְהִרְבִּיתִי אֶתְכֶם וְהִקִּימְתִי אֶת-בְּרִיתִי
 אֶתְכֶם: שְׁלִישִׁי (חמישי במחובר) (יב) וְאִכְלֹתֶם יֵשֶׁן נוֹשֵׁן

LEVITICO XXVI

voi sino alla vendemmia, e la vendemmia raggiungerà la seminazione; e mangerete il vostro pane a sazietà, e abiterete tranquillamente nella vostra terra. (6) Porrò pace nel paese e potrete giacere senza che alcuno v' inquieti. Farò scomparire dal territorio le bestie feroci, e spada non passerà per la vostra terra. (7) Inseguirete i vostri nemici, ed eglino cadranno innanzi a voi per la spada. (8) Cinque di voi ne inseguiranno cento, e cento di voi ne inseguiranno diecimila; e i nemici vostri cadranno davanti di voi per la spada. (9) Mi volgerò verso di voi (propizio), vi farò proliferare e moltiplicare, e manterrò l'alleanza fatta con voi. (10) Mangerete i prodotti vecchi stravecchi, e trarrete fuori il vecchio per far

לָכֶם וְהִפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה אֶת־הַשְּׁחָפֶת
 וְאֶת־הַקְּדַחַת מִכְּלוֹת עֵינַיִם וּמְדִיבַת נַפֶּשׁ
 וּזְרַעְתֶּם לְרִיק זְרַעְכֶם וְאָכְלָהוּ אֲיִבֵיכֶם: (יז)
 וְנָתַתִּי פָנַי בָּכֶם וּנְגַפְתֶּם לִפְנֵי אֲיִבֵיכֶם וּרְדוּ
 בָּכֶם שְׂנְאֵיכֶם וְנִסְתֶּם וְאִין־רִדְף אֶתְכֶם: (יח)
 וְאִם־עַד־אֵלֶּה לֹא תִשְׁמָעוּ לִי וְיִסְפְּתִי לְיִסְרָה
 אֶתְכֶם שִׁבְעַת עַל־חַטָּאתֵיכֶם: (יט) וְשִׁבַרְתִּי אֶת־
 גְּאוֹן עֵזְכֶם וְנָתַתִּי אֶת־שְׂמִיכֶם בְּבִרְזֹל וְאֶת־

LEVITICO XXVI

puterò sopra di voi la disdetta [la mala riuscita delle fatiche], la tisi e la febbre [qui malattie dei cereali], che consumano gli occhi [nella vana aspettazione del raccolto], e struggono l'anima; e seminerete indarno il vostro seme, e (quel poco che produrrà) lo mangeranno i vostri nemici. (17) Mi volterò contro di voi, e rimarrete sconfitti davanti ai vostri nemici; i vostri odiatori vi signoreggeranno, e voi fuggirete (anche) senza che alcuno v'insegua. (18) E se con tutto ciò non m'ubbidirete, seguirò a castigarvi a sette doppi, pei vostri peccati. (19) Abbattevo la vostra fiera alterigia [fondata sull'uber-

ס"ה כ"ג), אף כאן מכות שיפסידו יגיעכם בעבודת האדמה, והן השחפת והקדחת, והן מכות בתנואה, לא צנוף, והן מוכים עם מכלות עינים וודיבות כפס (שהעובד אדמותיו ונפס לקבור ואינו קוצר) ועם זרעתם לריק זרעכם, ואח"כ מוכיף שנס אס ינחה יאכלוהו האויבים. והנס אור בהלם בלא ה"א הידיעה, כי ענינה דבר המניע תחלכס, ואח"כ פרט את השחפת ואת הקדחת, ועל הדרך הזה יש לפרש ג"כ בני תנוא, וכן הוכיח הרא"ש נ"ב כי רבים אומרים כי השחפת והקדחת שנים תליים צורע כמו השדסן והירקון. (יט) ושברתי את גאון עוזכם: אשבור וזה שהוא סנה לגאוככס

אֶרְצְכֶם כְּנַחֲשָׁה: (כ) וְתִם לְרִיק כְּחֶבֶם וְלֹא־
 תִתֶּן אֶרְצְכֶם אֶת־יְכוּלָּהּ וְעֵץ הָאָרֶץ לֹא־
 יִתֵּן פְּרִיָו: (כא) וְאִם־תִּלְכוּ עִמִּי קָרִי וְלֹא־
 תֵּאָבֹו לְשִׁמְעַע לִי וְיִסְפְּתִי עֲלֵיכֶם מִכָּה שִׁבְעַת
 כְּחַטָּאתֵיכֶם: (כב) וְהִשְׁלַחְתִּי בָּכֶם אֶת־חַיֵּית

LEVITICO XXVI

[tosità del suolo], e renderò il vostro cielo come di ferro, e la vostra terra come di rame. (20) La vostra forza si consumerà indarno, e la vostra terra non darà le sue derrate, e gli alberi del paese non daranno il loro prodotto. (21) E se procederete verso di me ostinatamente, e non vorrete ubbidirmi, aggiungerò sopra di voi (altre) piaghe, a sette doppi, secondo i vostri peccati. (22) Manderò contro di voi le bestie selvagge,

(כא) ואם תלכו עמי קרי: ספתי ויחל פירש אס תלכו עמי קרי, שנס צוקרה הרעם הזאת עקרה לכס תלכו עמי כמו שהלכתם עמי קודם לכן; ולפירושו העיקר חסר, שהרי שיצור הכתוב לפי פירוש זה הוא "אס גס עם המוקרים והמוכות האלה שהנאתי עליכם עדיין תלכו עמי" וזה טעם תלכו עמי, שהיא מליצה קרוצה למליצת את האלהים שהלך כהן? ורמז"ון בירש לשון התנגדות, ויזרת לקראת, תלכו נגד רבוכי, תשימו מונות בניכם לעשות הסך רבוכי: אבל לא מנאטו וולת לקראת בעיטן התנגדות, והסך מנאטו ולא הלך כבעס כבעס לקראת כחשיכו, שענינו ולא הלך אחרי כחשיכו; ויולבד זה, סנה כשהגיע אלל והלכתי עומס בחמת קרי לא מנא ידיו ורגליו, כי זה טעם בחמת התנגדות? וכל חויה היא התנגדות, והונרך להפריד בין הדבקים, ולתרגם בחמת קרי כאליו כתוב בחומם בקרי, ואין זה פירוש אלא עיוות הכתוב. ווי יתן ודע וזה רבו כל הכבויס האלה לפנות כס וזה למנא להם דרכים נרוס והתקוים לפרש וולת בקרי, אחרי אשר קדוים הוותרוהם הששוב אפלקום ע"ה, הכאשון ציון וצמולה בקסל הוותרוהם, אשר על פי הקבלה שהיתה צידו תרגם וולת בקרי בולת בקשו, וולת בחמת קרי בולות בתקוף רגו, והוא פירוש הוותרוהם על פשוטו של וקרא בלי שום דוחק כלל. ואם האומר: מואין בזה למלת קרי הוראת הקושי? — אהשוב שזה כושך מולת קרה, ואלס יהיה אף שיטה, אין ספק שהיתה הוללה הזאת יזועה לקדומוינו צבבלה וקדומויהם, והס

הַשְּׂדֵרָה וְשָׂבַלְתָּ אֶתְכֶם וְהִכְלִיתָ אֶת־
 בְּהֵמַתְכֶם וְהִמְעִיטָה אֶתְכֶם וּנְשַׁמּוּ דְרָכֵיכֶם:
 (כג) וְאִם־בְּאֵלֶּה לֹא תוֹסְרוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי
 קָרִי: (כד) וְהִלַּכְתִּי אִף־אֲנִי עִמָּכֶם בְּקָרִי וְהִכִּיתִי
 אֶתְכֶם גַּם־אֲנִי שִׁבְעַ עַל־חַטָּאתֵיכֶם: (כה)
 וְהִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית
 וְנֹאסַפְתֶּם אֶל־עַרְיֵיכֶם וּשְׁלַחְתִּי דָבָר בְּתוֹכְכֶם
 וְנִתְתֶם בְּיַד־אֵיבִי: (כו) בְּשִׁבְרִי לָכֶם מַטְהַר־
 לָחֶם וְאָפוּ עֶשֶׂר נָשִׁים לַחֲמֶכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד
 וְהִשִּׁיבוּ לַחֲמֶכֶם בְּמִשְׁקַל וְאָכַלְתֶּם וְלֹא

LEVITICO XXVI

le quali vi orberanno di figliuoli, e faranno estermio del vostro bestiame, e vi ridurranno a picciol numero, e le vostre strade rimarranno deserte. (23) E se dopo ciò non vi correggerete verso di me, e procederete meco ostinatamente; (24) Procederò anch'io verso di voi duramente, e vi percooterò anch'io a sette doppij, pei vostri peccati. (25) E farò venire contro di voi una spada, che farà vendetta del (violato) patto, e vi ritirerete nelle vostre città, ed io manderò tra voi epidemia, e dovrete darvi in mano all'inimico. (26) (Ridotti agli estremi anche della fame), rompendovi io il sostegno del pane, in guisa che dieci donne [cioè molte famiglie] cuoceranno il pane in uno stesso forno, e sel restituiranno pesato, e lo man-

תִּשְׁבְּעוּ: ס (כז) וְאִם־בְּזֹאת לֹא תִשְׁמָעוּ
 לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי: (כח) וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם
 בְּחַמַּת־קָרִי וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אִף־אֲנִי שִׁבְעַ עַל־
 חַטָּאתֵיכֶם: (כט) וְאָכַלְתֶּם בִּשְׂרַר בְּנֵיכֶם וּבִשְׂרַר
 בְּנֵיתֵיכֶם תֹּאכְלוּ: (ל) וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־בְּמִתֵּיכֶם
 וְהִכְרַתִּי אֶת־חַמְנֵיכֶם וְנִתְתִי אֶת־פְּגָרֵיכֶם עַל־
 פְּגָרֵי גְלוּלֵיכֶם וְנִעְלָה נַפְשִׁי אֶתְכֶם: (לא) וְנִתְתִי
 אֶת־עַרְיֵיכֶם חֶרֶב וְהִשְׁמֹתִי אֶת־מְקוֹדְשֵׁיכֶם
 וְלֹא אֲרִיחַ בְּרִיחַ נִיחַחְכֶם: (לב) וְהִשְׁמַתִּי אֲנִי
 אֶת־הָאָרֶץ וְשַׁמְמוּ עָלֶיהָ אֵיבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים

LEVITICO XXVI

gerete senza saziarvi. (27) E se dopo ciò non m'ubbidirete, e procederete verso di me ostinatamente; (28) Procederò verso di voi con ostinata ira, e vi castigherò anch'io a sette doppij, pei vostri peccati. (29) E mangerete la carne de' vostri figliuoli, e la carne delle figlie vostre mangerete. (30) Distruggerò i vostri altari, e sterminerò i vostri simulacri, e farò cadere i vostri corpi morti sopra quelli [cioè sopra i rottami] dei vostri idoli, e l'animo mio vi ributterà. (31) Renderò deserte le vostre città, e desolati i vostri templi, e non odorero i vostri odori propiziatorii. (32) Io stesso renderò deserto il paese, e i vostri nemici che l'occuperanno ne resteranno stu-

ידעו וזוהרחתה על הקושי. (כה"ע תקס"ט עמוד 89). (כו) עשר נשים; ויגוון יושפות (רא"ב), ועיין רכ"הו וס"ר. (ל) פגרי גלולים; חולי הסוכה על ההיוון

וְנָסוּ מִנִּסְתַּחֲרֵב וּנְפְלוּ וְאִין רִדְדָה: (לד) וּכְשִׁלּוֹ-
 אִישׁ בְּאֲחֵיו כְּמִפְנֵי-חֶרֶב וּרְדָף אִין וְלֹא-תִהְיֶה
 לָכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי אֵיבֵיכֶם: (לה) וְאִבְדֶתֶם
 בְּגוֹיִם וְאָכַלְתָּ אֶתְכֶם אֶרֶץ אֵיבֵיכֶם: (לז)
 וְהִנְשֹׂאֲרִים בְּכֶם יִמְקוּ בְּעוֹנֵם בְּאֶרֶץ אֵיבֵיכֶם
 וְאָף בְּעוֹנֹת אֲבֹתֶם אַתֶּם יִמְקוּ: (מ) וְהִתְנַדְּוּ
 אֶת-עוֹנֵם וְאֶת-עֵן אֲבֹתֶם בְּמַעַלְם אֲשֶׁר
 מַעַלּוּ-בִי וְאָף אֲשֶׁר-הִלְכוּ עִמִּי בְּקָרִי: (מא) אָף-

LEVITICO XXVI

e cadranno, senza che alcuno gl'insegua. (37) Intopperanno l'uno nell'altro, come se avessero la spada alle spalle, senza che alcuno gl'insegua; non potrete (in somma) alzare il capo in faccia ai nemici vostri. (38) Andrete erranti tra le genti, e la terra dei vostri nemici vi divorerà. (39) E quelli tra voi che resteranno sentiran dolore de' proprj peccati, nelle terre dei loro nemici; e insieme a quelli sentiran dolore anche de' peccati de' loro padri. (40) E confesseranno i loro peccati, e quelli de' padri loro; di essermi (cioè) stati infedeli, e d'essere anche (dopo ammoniti dai castighi) proceduti verso me ostinatamente. (41) Ed anch'io procedendo con essi duramente,

הודפתו (עשה כדף כמו כהדף). (לז) אֲתֶם: עם עונות של עמם. (מא) ירצו את עונם: כמו עד ירצה כשכיר יומו (איוב י"ד ו'), או אולי כל ירעו ותרכה הכתובים כאן ראוי להקדק פתח, והם הפעיל, כמו והרסת את שנתותיה, ובעם הרגה. (מא) ירצו (על דרך שלם שענינו עשה שלום, ככה הרגה ענינו פייס) הבעם כשעלעל בנפם או יכלה תשלום עונם (avranno pagato), וכן האדמה כאילו היא קייבת לשלם לה'

בְּדָה: (לב) וְאֶתְכֶם אֶזְרָה בְּגוֹיִם וְהִרִיקְתִּי
 אַחֲרֵיכֶם חֶרֶב וְהִיתָה אֶרְצְכֶם שְׂמֵמָה וְעֲרִיכֶם
 יִהְיוּ חֲרִבָה: (לד) אִן תִּרְצָה הָאָרֶץ אֶת-
 שְׁבַתְתִּיהָ כָּל יְמֵי הַשְּׂמָה וְאַתֶּם בְּאֶרֶץ אֵיבֵיכֶם
 אִן תִּשְׁבַּת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת-שְׁבַתְתִּיהָ:
 (לה) כָּל-יְמֵי הַשְּׂמָה תִשְׁבַּת אֶת אֲשֶׁר לֹא-
 שְׁבַתָּה בְּשַׁבְּתֵיכֶם בְּשַׁבְּתֶכֶם עֲלֶיהָ: (לו)
 וְהִנְשֹׂאֲרִים בְּכֶם וְהִכַּאתִי מִרְדָּף בְּלִבְכֶם
 בְּאֶרֶץ אֵיבֵיהֶם וּרְדָף אֲתֶם קוֹל עַלְהָ נִדְּף

LEVITICO XXVI

pefatti. (33) Vi spargerò tra le nazioni, facendovi inseguire da spada sguainata; e la terra vostra sarà un deserto, e le vostre città saranno una desolazione. (34) Allora la terra compirà i suoi riposi, durante tutto quel tempo ch'essa sarà deserta, restando voi nel paese de' vostri nemici. Allora la terra riposerà, e compirà i suoi anni sabbatici. (35) Tutt' il tempo che sarà deserta riposerà quello che non riposò nei vostri anni sabbatici, quand'era abitata da voi. (36) Ed in quelli tra voi che rimarranno farò entrare un abbattimento di cuore nelle terre de' loro nemici; in guisa che il rumore di fogliano secco gl'inseguirà, e fuggiranno come si fuggo dalla spada,

בנבחרת עם הן תחזיקם ויפלו. (לד) ע' סבוק מ"א. כש"י כ"י שנידי: למלאת את שבתותם (לז) לנחן את עונותיהם. (לו) עלה נדף: כש"י כ"י שנידי שהרזו

אֶת־עֲוֹנֵם יַעַן וּבִיַעַן בְּמִשְׁפָּטַי כָּאִסוּ וְאֵת־
 חֻקֹּתַי גִּיעַלְתֶּם נַפְשֵׁיכֶם: (מ) וְאַף גַּם־זֹאת בְּהִיּוֹתְכֶם
 בְּאֶרֶץ אֲבִיְהִים לֹא־מֵאַסְתִּים וְלֹא־גִעַלְתִּים
 לְכַלְתֶּם לְהַפִּיר בְּרִיתִי אִתְּכֶם כִּי אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם: (מא) וּזְכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רֵאשִׁינִים
 אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי־אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי
 הַגּוֹיִם לְהִיּוֹת לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי יְהוָה: (מב)
 אֱלֹהֵי הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרָה אֲשֶׁר נָתַן
 יְהוָה בֵּינוֹ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִנַּי בְּיַד־
 מֹשֶׁה: פ רביעי (ששי במחובר)

LEVITICO XXVI

deserta dopo la loro partenza, ed essi [contemporaneamente] finiranno la loro pena. Imperciocchè essi sprezzarono le mie leggi, e l'animo loro ributtò i miei statuti. (44) Ma io con tutto ciò, anche trovandosi essi nella terra dei loro nemici, non li riproverò e non li ributterò, in guisa da sterminarli e rompere il patto che ho con essi; poichè io, il Signore, sono il loro Dio. (45) E ricorderò in loro favore il patto fatto con gli antichi, cui trassi dalla terra d'Egitto, agli occhi delle nazioni, per divenire il loro Dio (tutelare). Sono io, il Signore. (46) Sono questi gli statuti, i diritti e le leggi, ch' il Signore diede nel monte Sinai, col mezzo di Mosè, (qual base del patto) tra lui e i figli d'Israel.

אֲנִי אֶלְךָ עִמָּם בְּקָרִי וְהִבֵּאתִי אֹתָם בְּאֶרֶץ
 אֲבִיְהִים אוֹ־אֲנִי יִכְנַע לְבַבְכֶם הָעֵרֹל וְאִז יִרְצוּ
 אֶת־עֲוֹנֵם: (מב) וּזְכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאַף
 אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם
 אֲזַכֵּר וְהָאֶרֶץ אֲזַכֵּר: (מג) וְהָאֶרֶץ תַּעֲזֹב מֵהֶם
 וְתִרְץ אֶת־שִׁבְתֹּתֶיהָ בְּהִשְׁמָהּ מֵהֶם וְהֵם יִרְצוּ

LEVITICO XXVI

e facendoli andare nella terra dei loro nemici, (ciò farò soltanto) nella vista che allora umilierassi il loro cuore ottuso, ed allora finirà la loro punizione. (42) E richiamerò alla memoria il mio patto con Giacobbe; ed anche il mio patto con Isacco, ed anche il mio patto con Abramo ricorderò, e la terra ricorderò. (43) E la terra dopo la loro emigrazione resterà abbandonata, e compirà i suoi anni sabbatici, essendo

שבתותיה, ועיין רמב"ן פסוק ל"ד. (מג) והארץ תעזב מהם וגו': איכנו דנק עם מהם חלא שיעור הכתוב: הארץ כשתהיה בלא הם תשאר כעצת ולא תהיש עוד לעולם. הופרשים שתהיה כעצת מהם, כלומר שהם יעזבוה, אין להם חיד לעעום הדבור העברי, אבל כח המ"ם הזאת הוא להורות על הפירוד והריחוק, והכוונה כי אחר שגלו ישראל מארצם, לא יגליח עליה שום גוי, ולא תהיה חרנם מיושבת כמו שהיתה, אבל תהיה כעצת, אחרי הפרדה מהם, ותראה את שבתותיה; וכן בהשמה ומהם אין ענינו שהם יעשו אותה שמוה, אבל שהיא תשאר שמוה אחרי הפרדה מהם. בְּהִשְׁמָהּ: הרי זה אחד מושבטי אותיות אה"קע, שלפעמים יבא בהן השוא הראוי לנא לטניהן, ותבא לפניהן התנועה הראויה לנא בהן, כמו לַעֲזֹר (דברים כ"ו י"ב) נִיּוֹקִים לְיִשְׂרָאֵל, בַּעֲזָרָה (כחיים י' ל"ט) צִוּקִים בַּעֲזָרָה (דברים הימים ב' כ"ד כ"ג), וְיִתְלִיִּים וִירוּיִים ב"ט ח', וְהִלְכִין (דניאל ד' ל"ד) צִוּקִים מְעַזְרִים, מִתְלִיִּים, וְהִלְכִין.

(*) יולא ה

(ה) וְאִם-נִקְבָּה הִוא וְהָיָה עֲרֹכָךְ שְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל:
 (ו) וְאִם מִבֶּן-חֲמִישׁ שָׁנִים וְעַד בֶּן-עֶשְׂרִים שָׁנָה
 וְהָיָה עֲרֹכָךְ הַזָּכֵר עֶשְׂרִים שֶׁקֶלִים וְלִנְקֵבָה
 עֶשְׂרֵת שֶׁקֶלִים: (ז) וְאִם מִבֶּן-חֲדָשׁ וְעַד בֶּן-
 חֲמִישׁ שָׁנִים וְהָיָה עֲרֹכָךְ הַזָּכֵר חֲמִשָּׁה שֶׁקֶלִים
 כֶּסֶף וְלִנְקֵבָה עֲרֹכָךְ שְׁלֹשֶׁת שֶׁקֶלִים כֶּסֶף:
 (ח) וְאִם מִבֶּן-שְׁשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה אִם-זָכֹר וְהָיָה
 עֲרֹכָךְ חֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵת שֶׁקֶל וְלִנְקֵבָה עֶשְׂרֵת
 שֶׁקֶלִים: (ט) וְאִם-מֵן הוּא מֵעֲרֹכָךְ וְהֶעֱמִירוּ

LEVITICO XXVII

pio. (4) Se poi è femmina, il valore ne sarà trenta sicli. (5) Se poi l'età è dai cinque ai vent'anni, il valore del maschio sarà venti sicli, e quello della femmina dieci sicli. (6) E se è da un mese sino a cinque anni, il valore del maschio sarà cinque sicli d'argento, e della femmina sarà il valore tre sicli d'argento. (7) E dai sessant'anni in su, se è maschio, il valore sarà quindici sicli, e per la femmina dieci sicli. (8) E se è troppo povero per (poter pagare) il valore (fissato); presen-

שנה ככלל גם מי שהשלים י"ג שנה ואיכנו בקרא קטן, והוא יכול לכדור ערכי עליו ודע כי בר"ש י"ב שני כחוב ערך דבר שנספג (לא שנספג) תלויה זו עליו וכן ז"ל (ז) וְאִם מִבֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה: וזה שכתב רש"י האיש פותח בהזדקנו יותר מושלים בערכו והאשה אינה פותחת אלא שליש בערכה, כן נרדף להצטנו: האיש בהזדקנו יורד עד למעט מושלים בערכו, אינו זה אפילו שליש מזה שזה (שבתתלה היה זה 80 ועכשו 15), והאשה אינה יורדת אלא עד שליש בערכה (בתתלה 50 ועכשו 10), ובש"ס (בערכין י"ט) אמרו כקנה קיומה אתילתא, זכר לא קלי אתילתא.

כז

(א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר
 אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֵיִשׁ כִּי יִפְלֵא
 נַדָּר בְּעֲרֹכָךְ נִפְשֹׁת לַיהוָה: (ג) וְהָיָה עֲרֹכָךְ
 הַזָּכֹּר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַד בֶּן-שְׁשִׁים שָׁנָה
 וְהָיָה עֲרֹכָךְ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:

LEVITICO XXVII

XXVII

(1) Il Signore parlò a Mosè, con dire: (2) Parla ai figli d'Israel, e di loro: Quand' uno pronuci un voto di dare al Signore il valore d'alcuna persona; (3) Il valore del maschio, dall'età di vent'anni sino a quella d'anni sessanta; il valore (dico) sarà cinquanta sicli d'argento, secondo il peso del Tem-

(ב) כִּי יִפְלֵא: עֵינִי בַמְדַבֵּר ו'. עֲרֹכָךְ: כפול, כמו רעבן שאין אומלל (רש"י 35), והראוי עֲרֹכָךְ, והוא להגדיל ערך קבוצ (prezzo fisso) משאר ערכים שבעולם. בעֲרֹכָךְ נפשות: כל כסף אדם בחייו, בין כסף (ערכי עליו), בין כסף אחרים (ערך פלוני עליו). ורש"י פירש ערך כסף, ואין זה מדויק, ולפיכך כשהגיע לכסוק ואם וכן חווש שנים הולך לכחוב לא שיהא הכודר קטן, ואם היה מופרש בערך כספות בין כסף בין של אחרים לא היה נרדף לכחוב הדבור ההוא. ואיכנס וכן חווש שנים עד בן כ'

לפני הכהן והעריך אתו ככהן על פי אשר
 תשיג יד הנדר יעריכנו הכהן: ס (ט) ואם
 בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן ליהוה כל
 אשר יתן ממנו ליהוה יהיה קדש: (י) לא
 יחליפנו ולא ימיר אתו טוב בדע אררע
 בטוב ואם המיר ימיר בהמה בבהמה והיה

LEVITICO XXVII

terà quell'individuo [di cui deve pagare il valore] al sacer-
 dote, il quale lo stimerà. Il sacerdote lo stimerà a norma
 della possibilità del votante. (9) Se poi si tratta di qualche
 animale, di cui si possa far sacrificio al Signore; qualunque
 sia l'animale che uno dia al Signore, sarà sacro. (10) Non
 deve cambiarlo, nè permutando un bello con un brutto, nè
 un brutto con un bello; e se permuterà un animale con un

(ט) כל אשר יתן ממנו: פירוש כל אשר יתן מונו כהרגום רמז"מון dasjenige
 Stück; וחז"ל פירשו אמר הגלה של זו עולה, אבל לפי הפשט לא דבר הכתוב
 במקדים חלק בהמה. (י) לא יחליפנו ולא ימיר אותנו: זה דרך כלל, ואח"כ
 פירש הפרטים שלא ימיר אותו לא טוב ברע ולא רע בטוב. ולדעת בה"ט נראה כי
 התורה היא טוב ברע, והחלוף רע בטוב, ועל לזה פועים, וארזים נתליף, (ישעיה
 כ"י) יחליפו כח, וימירו את כבודם בתבנית שור; וקשה והתליף את עשבתה,
 ואולי הכוונה כי בתבנית לבן היו החלופים מרע לטוב, כי היה מנקה תמיד תועלת
 לעצמו. הן אות שאם לא יחליפנו דבק עם רע בטוב, תהיה נולת או ירתה, והאמת
 כי מר"ע לא נחבון להסביק כפי הטעמים האלה, אלא לפי כוונתו כך היה
 יראוי להטעים לא יחליפנו ולא ימיר אותה, ואח"כ סתח בוואי דכיים, טוב ברע

(*) קי"ז בערחה.

הוא ותמורתו יהיה קדש: (יא) ואם כל-
 בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן
 ליהוה והעמיר את הבהמה לפני הכהן:
 (יב) והעריך הכהן אתה בין טוב ובין רע
 בערכך הכהן בן יהיה: (יג) ואם גאול יגאלה

LEVITICO XXVII

a'tro, quello ed il suo cambio saranno sacri. (11) Ma se sia
 qualche animale impuro, di cui non si fa sacrificio al Signore;
 presenterà l'animale al sacerdote. (12) Il sacerdote lo stimerà,
 secondo che sarà bello o brutto; il prezzo che gli assegnerà
 il sacerdote, quello sarà (valido). (13) E se vorrà ricuperarlo,

כנגד ימיר, או רע בטוב כנגד יחליפנו. (יב) והעריך הכהן אותה וכו': כערכך
 הכהן בן יהיה, פירש רש"י לשאר בני אדם, הבא לקנותם מיד הקדש, ואם גאל
 יגאלה (פסוק י"ג) בצעלים החומר הכתוב להוסיף חומש, וכן במקדים בית (פסוק י"ד),
 וכן במקדים שדה (ט"ז), וכל זה קשה לפי הפשט, כי התורה לא הזכירה כלל ענין
 הגזר שיוכר את הקדשות למו שידיון, ומשום הכתובים אינו אלא שהמקדים דבר
 שאינו קרב על גבי מנוחה, תכף שהקדש משלם הערכך וא"כ אם בא לגאול מוסף
 עוד חמישיתו; ואומנם כשלא היה גואל למה היה נותן הערכך? והלא היה מוסר להקדש
 גוף הדבר — לפיכך כ"ל כי המקדים לא היה מוסר גוף הדבר שהקדש, אבל היה
 מעבדו אלה, והוא היה מוסר בו וכוונתו בו מכהני קדושה בלתי ידועים לנו; ודומה לזה
 יועשר שני שבקרא קדש (למטה פסוק ל"ו ול"ח), והיה כאבל לבעלים בירושלים. והנה
 לא רצתה תורה שיהיה אדם מקדים דבר שאינו קרב על גבי מנוחה בלתי שתושך מזה
 שום תועלת לזולתה, כי אין רצון התורה שימסור אדם שעה מעשה קדוש ורבו לאלהיו
 (חז"ל מוקדמות, כגון שיתנדב עולה), אך אם אין מעשהו מוליד שום תועלת לזולתה,
 על כן נותה תורה שווה כשהוא מקדים דבר יתן לבית ה' ולכספים את כסף זמורה
 ואחר כן ישאר הדבר נדון בתורת קדושה. ואם אחרי כן ירצה להשיאו לחולין, חז

אֶת־הַכֶּסֶף עַל־פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתֵרֹת עַד שְׁנַת
הַיָּבֵל וּנְגַדְעָ מִעֲרֹכְךָ: (יט) וְאִם־גָּאֵל יִגְאֹל אֶת־
הַשָּׂדֶה הַמִּקְדָּישׁ אֹתוֹ וְיִסַּף חֲמִשִּׁית כֶּסֶף־
עֲרֹכְךָ עָלָיו וְקָם לוֹ: (כ) וְאִם־לֹא יִגְאֹל אֶת־
הַשָּׂדֶה וְאִם־מָכַר אֶת־הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אֲחֵר לֹא־
יִגְאֹל עוֹד: (כא) וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצִאתוֹ בַּיָּבֵל
קָדֵשׁ לַיהוָה כַּשָּׂדֶה הַחֲרָם לִכְתֹּן תִּהְיֶה
אֲחֻזָּתוֹ: שִׁשִּׁי (כב) וְאִם אֶת־שָׂדֶה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר
לֹא מִשָּׂדֶה אֲחֻזָּתוֹ יִקְדָּישׁ לַיהוָה: (כג) וְחָשַׁב־
לוֹ הַכֹּהֵן אֶת מַכְסַּת הָעֲרֹכְךָ עַד שְׁנַת הַיָּבֵל

LEVITICO XXVII

che rimangono sino a quelli del Giubileo, ed il prezzo [legale] subirà una sottrazione [in ragione degli anni del Giubileo già trascorsi]. (19) E volendo il consecrante ricuperare il campo vi aggiungerà il quinto del prezzo [legale], e resterà suo. (20) E s'egli non ricupera il campo, come pure se [l'amministrazione dell'erario del Tempio] ha venduto il campo ad altra persona; non potrà più ricuperarsi. (21) E quando il campo uscirà nel Giubileo [dalle mani del compratore], sarà sacro al Signore, come un campo consacrato sotto il nome di Hhèrem; diverrà possessione ereditaria dei sacerdoti. (22) E se uno consacrerà al Signore un campo da lui comprato, non appartenente ai suoi campi ereditari; (23) Il sacerdote gli farà il conto del proporzionato valore [uguale, o minore del valore legale, a norma degli anni che restano] sino al-

וְיִסַּף חֲמִשִּׁיתוֹ עַל־עֲרֹכְךָ: (יח) וְאִישׁ כִּי־יִקְדָּשׁ
אֶת־בֵּיתוֹ קָדֵשׁ לַיהוָה וְהִעֲרִיכוּ הַכֹּהֵן בֵּין
טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרֹךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן בֵּן
יָקוּם: (טו) וְאִם־הַמִּקְדָּישׁ יִגְאֹל אֶת־בֵּיתוֹ וְיִסַּף
חֲמִשִּׁית כֶּסֶף־עֲרֹכְךָ עָלָיו וְהָיָה לוֹ: הַמִּשְׁרֵי
(שביעי במחובר) (טז) וְאִם מִשָּׂדֶה אֲחֻזָּתוֹ יִקְדָּישׁ
אִישׁ לַיהוָה וְהָיָה עֲרֹכְךָ לְפִי זָרְעוֹ זָרַע חֲמֹר
שְׁעָרִים בְּחַמְשִׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף: (יז) אִם־מִשָּׂדֶה
הַיָּבֵל יִקְדָּישׁ שָׂדֶהוּ בְּעֲרֹכְךָ יָקוּם: (יח) וְאִם־
אֲחֵר הַיָּבֵל יִקְדָּישׁ שָׂדֶהוּ וְחָשַׁב־לוֹ הַכֹּהֵן

LEVITICO XXVII

vi aggiungerà il quinto di più della stima. (14) E quando taluno consacri la propria casa, quale cosa sacra al Signore; la stimerà il sacerdote, secondo che sarà buona o cattiva: come la stimerà il sacerdote, così resterà (fissato il suo prezzo). (15) E se il consecrante vorrà ricuperare la propria casa, vi aggiungerà il quinto del denaro della stima, e resterà sua. (16) E se uno consacrerà al Signore qualche campo di sua possessione ereditaria; il valore ne sarà secondo la semente che richiede. Un campo capace d'un Hhomer [dieci efa] di sementa d'orzo, sarà valutato cinquanta sicli d'argento. (17) Se consacra il suo campo dall'anno del Giubileo in poi, sarà valido questo prezzo. (18) Ma se consacrerà il suo campo dopo del Giubileo, il sacerdote gli farà il conto del denaro [che avrà ad esborsare volendolo ricuperare], a norma degli anni

וַנִּתֵּן אֶת-הָעֶרְכָּךְ בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה;
 (כד) בַּשָּׁנָה הַיּוֹבֵל יָשׁוּב הַשְּׂדֵה לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ
 מֵאֲתוֹ לְאִשְׁרֵי-לוֹ אֲחֻזַּת הָאָרֶץ; (כה) וְכָל-עֶרְכָּךְ
 יִהְיֶה בַשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֵשְׂרִים גֵּרָה יְהִי
 הַשֶּׁקֶל; (כו) אֶךְ-בְּכֹר אִשְׁרֵי יִבְכַר לַיהוָה
 בְּבַחֲמָה לֹא-יִקְדִּישׁ אִישׁ אֶתוֹ אֶם-שׂוֹר אֶם-

LEVITICO XXVII

Fanno del Giubileo; e quegli esborserà allora il prezzo, qual cosa sacra al Signore. (24) Nell'anno poi del Giubileo il campo tornerà in potere di colui, da cui lo comprò, a colui (cioè) cui appartiene l'ereditario possesso di quella terra. (25) Ogni apprezzamento sarà (fatto) in sicli del tempio. Il siclo sarà venti Gherà. (26) Però alcun primogenito del bestiame, che sia stato riconosciuto tale [e quindi sacro] al Signore, non potrà essere da alcuno consacrato: sia del grosso, o del mi-

יתן עוד חמישיתו ויגאלנו, וישתמש בו כרלוכו. (כ) ואם לא יגאל את השדה ואם מוכר את השדה לאיש אחר: גם כאן בירשו ואם מוכר הגזבר, אבל גזבר מואן דבר שנייה? ועוד קשה שהיה מן הראוי שתקבע התורה זמן עד מתי יעריך הגזבר להמותין קודם שיוכרו, שאם לא כן לא הכנת מוקדם כלל לגאולה, כי תכף שיקדיש אדם שדהו יוכר הגזבר ויוכרונו, ושוב לא יוכל המקדיש לגאול אותו. ולפי שעתי כוננת המקרא הזה שאם המקדיש לא גאל שדהו, כלומר שלא נתן החומש, ועם כל זה ראה להוסיף לחלוין, לבלתי יעריך לכהו. בו מכהו קדושה, ובכוונה זו מוכר את השדה לאיש אחר, אז קנסה אותו התורה שלא יוכל לגאול אותו מיד הקונה אותו, אלא יהיה ביד הקונה עד היובל ואחר כן והיה השדה בגאלו ציובל קדש לה', לא ישוב ליד המוכר, אלא יצא ליד המקדש, והיה לאחוזת עולם לכהנים; ואם לא היה מוכרו, אז ציובל שנת היובל היה השדה יולא וקדושתו והיה בעליו כהנה בו כאשר אחוזתו (וכן משמע מופקד "ז' י"ה, שאם לא כן למה יהיה הכסף על פי הכנים שעד היובל), ועכשו

שֶׂה לַיהוָה הוּא; (כו) וְאִם בְּבַחֲמָה הַטְּמֵאָה
 וּפְרָה בְּעֶרְכָּךְ וַיִּסַּף חַמֶּשֶׁתוֹ עָלָיו וְאִם-לֹא
 יִגָּאֵל וַנִּמְכַר בְּעֶרְכָּךְ; (כח) אֶךְ כָּל-חֵרֶם אִשְׁרֵי
 יִחְרַם אִישׁ לַיהוָה מִכָּל-אִשְׁרֵי-לוֹ מֵאָדָם
 וּבַחֲמָה וּמִשְׂדֵּה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמְכַר וְלֹא יִגָּאֵל
 כָּל-חֵרֶם קֹדֶשׁ-קֹדְשִׁים הוּא לַיהוָה: שְׁבִיעִי

LEVITICO XXVII

nuto bestiame, esso appartiene già al Signore. (27) Se è del bestiame impuro, si riscatterà secondo il valore coll'aggiunta del quinto; e se non verrà recuperato, sarà venduto pel suo valore. (28) Ma qualunque consacrazione uno faccia al Signore sotto nome di Hhèrem, d'alcun essere che gli appartenga, sia di persone [cioè schiavi non Israeliti], d'animali, o dei campi del suo patrimonio; non si potrà vendere, nè recuperare. Ogni Hhèrem appartiene, qual cosa santissima, al Signore [e quindi

שוועל ומוכר יפסיד לעולם מן היובל והלאה. (כו) ואם בבחמה הטמאה: מדבר במקדיש פטר קוור (כדעת ראב"ע ורכ"הו), ולפי ששתי ופרה בערכך ענינו שיתן הערך ככל שאר מוקדיש, וכאן הוא נריך להוסיף חמישיתו עליו בלי שתהיה זו גאולה המוסיפה אותו לחלוין, כי החומש הזה אינו אלא להפקיע מוטו הקדושה שהוסיף עליו בשעה שהקדישו, ועל ידי כתיבת הערכך והחומש פקעה מוטו אותה קדושה שניה, וחזר לקדושתו הראשונה, שהיא קדושת צבור, ואז אם לא יגאל, אם לא יפדהו שנה, אז ונמכר בערכך, הכהנים יימכרוהו לאחרים, והוא יפסיד מוטו, על דרך ואם לא תפדהו וערפתו. ועדיין קשה לשון ואם לא יגאל כי פתם גאולה אינו אלא בכסף, והכותן שה בודה יקרא ולא גואל; ואולי בכדון זה הוא מכוון לגאול אותו לא בשנה, אלא בהוספת החומש פעם שנית, ואם לא יגאל בחומש שני אז ונמכר בערכך. והנה כל זה שאורתי שהיה ההקדש כאשר צד המקדיש, והוא היה כוהן בו שכתבי קדושה, זה היה בזהמה העומאה וצבית ובשדה, אבל בזהמה העורה היתה קרבה על גבן הויתקת.

כָּל-חֵרֶם אֲשֶׁר יִחְרַם מִן-הָאָדָם לֹא יִפְרֶה
 מוֹת יוֹמָת: (כט) וְכָל-מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ
 מִפְּרֵי הָעֵץ לַיהוָה הוּא קָדֵשׁ לַיהוָה: (לא) וְאִם-

LEVITICO XXVII

ai sacerdoti]. (29) Qualunque persona venga dichiarata Hhèrem [cioè per decreto di qualche autorità suprema, come in Gio- suè VI], non si potrà riscattare, dev'essere fatta morire. (30) E tutta la decima (delle derrate) della terra, sia delle cose seminate, o delle frutta degli alberi, appartiene al Signore, è cosa sacra al Signore. (31) E se uno vorrà ricupe-

ואדם שהקדישו וכתנו את ערכו כראש שלא היה עליו דין קדושה כלל, כי אין אדם משועבד לאדם, עד שיוכל ראובן להביא על שמועון חיוב מואה מן שיהיה, בלתי הסכמתו (ענת תר"ג). (כח) אך כל חרם: זה במקדש ועבדיו הכנענים, או מזהמתו, או מאתחיתו לשם חרם, וכל חרם ניתן לכנענים, בלי שיוכלו למכרו לאחרים (על דרך וכומר בערבך), וגם הנעלים אינם ראויים לגאלו, כי החרם קדש קדשים, ואסור בהנאה לוי שאינו כהן. (כט) כל חרם אשר יחרם מן האדם: זה ענין אחר, ואינו חרם לגבוה, כי לא כאמר בו לה', אבל הוא להשמיד ולהרוג, ואינו דבר התלוי ביד איש ואיש, כי לא כאמר בו אשר יחרים איש, רק אשר יחרם, והוא דבר הוססור לכללות האומה או למוכהיגוס לנזור ולומר בהוראת שעה (אף אם לא יהיה הדין כך) העושה כך וכך יחרם, וכמירוש רמב"ן ורמ"ה. וראו' פירש אשר יחרם מן האדם כענין אשר יחרים איש, כאילו כל אחד מיישראל יהיה ראשי להחרים בניו ובני ביתו: זה שצטט גדול, כמשך מוזה שחשבו שהעברי יאמר והתכות כאכל מוראובן (ע' לזעלם כ"א ז). והנה מן האדם אינו כאמר על הבעל אלא על הבעול (ויי שיהיה מן האדם שיתחרם), והפועל לא כומר, כי אינו איש פרטי, אבל הוא מיי שהרשות בידו, והוא כלל האומה, או הולך והאופט, אבל שיהיה מותר לאחד מן העם להחרים בניו ובני ביתו, זה מתנגד לרבי תורת משה, כי הכה ראינו בכמה מקומות התורה מותרת על תועבות הגוים הזוחקים את צניהם, וראינו שחמרה משפט בן סורר ומורה לבית דין, גם ראינו וכי יכה איש את עבדו ומת תחת ידו נקום ינקם. ברוך שהצדילנו מן התועים וכתן לנו את תורתו תורת אמת, דרכיה דרכי כועם וכל כתיבותיה שלום.

גָּאֵל יִגְאֹל אִישׁ מִמַּעֲשָׂרוֹ חֲמִשִּׁיתוֹ יִסַּף עָלָיו:
 מַפְטִיר (לב) וְכָל-מַעֲשֵׂר בְּקָר וְצֹאן כָּל אֲשֶׁר-
 יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הָעֵשְׂרִי יִהְיֶה-קָדֵשׁ
 לַיהוָה: (לג) לֹא יִבָּקֵר בֵּין-טוֹב לָרַע וְלֹא
 יִמְרְנוּ וְאִם-הֵמָּר יִמְרְנוּ וְהָיָה-הוּא וְתַמּוֹרְתוֹ
 יִהְיֶה-קָדֵשׁ לֹא יִגְאֹל: (לד) אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר
 צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר
 סִינַי:

ח ז ק:

LEVITICO XXVII

rare qualche cosa della sua decima, v'aggiungerà il quinto. (32) Parimenti tutta la decima del grosso e del minuto bestia- me, (cioè) ogni decimo tra gli animali che passeranno sotto la verga, sarà sacro al Signore [facevansi passare i nuovi parti del bestiame, ad uno ad uno, per uno stretto uscio; numeravansi, e segnnavasi ogni decimo con una verga intinta nella sinopia]. (33) (Il proprietario) non dovrà esaminare se sia bello o brutto, non dovrà cioè permutarlo; e se lo per- muterà quello ed il suo cambio saranno sacri, nè si potranno ricuperare. (34) Sono questi i precetti, ch' il Signore comandò a Mosè pei figli d' Israel nel monte Sinai.